

Advies van de werkgroep “katten” **Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (29/11/2018)**

betreffende minimale normen voor het houden van katten bij particulieren en in opvanggezinnen

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Advies	3
2.1	Goede voeding (gepaste voeding en afwezigheid van dorst)	4
2.1.1	Algemeen.....	4
2.1.2	Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren of dieren met een medische aandoening	6
2.3	Goede huisvesting (rustcomfort, thermaal comfort en vrije beweging)	7
2.3.1	Buitenomgeving (indien van toepassing).....	7
2.3.2	Binnen-omgeving.....	8
2.3.3	Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren of dieren met een medische aandoening	12
2.4	Goede gezondheid (afwezigheid van verwondingen, afwezigheid van ziekte, afwezigheid van pijn)	12
2.4.1	Algemeen.....	12
2.4.2	Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren	13
2.5	Gepast gedrag (expressie van sociaal gedrag, expressie van andere gedragingen, goede mens-dier relatie, positieve emotionele toestand).....	14
2.5.1	Sociaal gedrag naar andere katten	14
2.5.2	Sociaal gedrag naar andere, niet-menselijke diersoorten	15
2.5.3	Sociaal gedrag naar mensen / goede mens-dier relatie.....	16
2.5.4	Expressie van ander gedrag.....	18
2.5.5	Positieve emotionele toestand.....	19
2.6	Aanvullingen voor opvanggezinnen.....	19
3	Literatuurlijst	20

1 Inleiding

In het Brussels Gewest worden ongeveer 124.000¹ katten door particulieren gehouden. Deze vallen onder de regelgeving zoals bepaald in de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren. De normen die van toepassing zijn op particulieren met betrekking tot het houden van katten zijn bepaald in het algemene en eerder vage artikel 4:

§ 1. Ieder persoon die een dier houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, moet de nodige maatregelen nemen om het dier een in overeenstemming met zijn aard, zijn fysiologische en ethologische behoeften, zijn gezondheidstoestand en zijn graad van ontwikkeling, aanpassing of domesticatie, aangepaste voeding, verzorging en huisvesting te verschaffen.

§ 2. Niemand mag de bewegingsvrijheid van het dier dat hij houdt, verzorgt of te verzorgen heeft, zodanig beperken dat het aan vermijdbare pijnen, lijden of letsels is blootgesteld. Wanneer een dier gewoonlijk of voortdurend wordt vastgemaakt of opgesloten, moet het voldoende ruimte en bewegingsvrijheid krijgen, in overeenstemming met zijn fysiologische en ethologische behoeften. [...]

§ 3. De verlichting, de temperatuur, de vochtigheidsgraad, de verluchting, de luchtcirculatie en de overige milieuvorwaarden van het verblijf der dieren moeten overeenstemmen met de fysiologische en ethologische behoeften van de soort. [...]

In deze wetgeving ontbreekt echter een concrete definitie van de 'behoefte van het dier', voor gezelschapsdieren en - voor toepassing in dit advies - meer specifiek voor katten. Dit maakt het voor particulieren (houders van dieren, toekomstige houders van dieren en mensen met klachten over het welzijn van andermans dieren) en voor inspecteurs moeilijk om deze open normen in te vullen en om maatregelen te nemen om het welzijn van katten te verbeteren. De verantwoordelijke van een kat beschikt over geen enkel praktisch wettelijk kader om zijn dier een goed leven aan te bieden. De kat wordt dikwijls ten onrechte als een 'makkelijk te houden huisdier' beschouwd. De ervaring van gedragsspecialisten leert ons echter dat veel katten door particulieren verkeerd begrepen worden. Hun behoeften en lichaamstaal worden soms anders ingeschat en geïnterpreteerd dan hun werkelijke behoeften. In praktijk kan dit leiden tot leefomstandigheden die een negatief effect op het welzijn van katten kunnen hebben. Gevolgen kunnen zich uiten als gedragsproblemen - een vaak voorkomende reden om een kat af te staan - maar ook als fysieke afwijkingen zoals blaasontstekingen en een verzwakking van het immuunsysteem². Om tegemoet te komen aan de behoeften van een kat en dus ten allen tijde lijden van een kat in zijn dagelijkse leefomstandigheden te vermijden, dringt een concrete uitwerking van artikel 4 van de wet zich op. De Brusselse Raad voor dierenwelzijn is tevens van mening dat een moderne wetgeving m.b.t. dierenwelzijn niet alleen dieren zou moeten beschermen tegen ernstig lijden, maar ook rekening zou moeten houden met recente interpretaties van het begrip "dierenwelzijn", volgens dewelke ook het ervaren van een positieve mentale en fysieke toestand deel uitmaakt van een kwaliteitsvol leven.

De Raad erkent dat bij een deel van de kattenhouders het welzijn van de dieren niet optimaal is in het licht van relevante recente wetenschappelijke kennis over welzijnsfactoren en (natuurlijk) gedrag. Een werkgroep van experts (bijlage 1) van binnen en buiten de Raad heeft zich tijdens verschillende bijeenkomsten dan ook gebogen over reeds bestaande gidsen voor goede praktijken en onderliggend, recent, wetenschappelijk onderzoek.

¹ Cijfers FOD economie 2016

² Rodan and Heath 2016, pp. 138-147

In het resulterende advies worden enerzijds minimale normen uitgewerkt, anderzijds worden ook bijkomende aanbevelingen (“best practices”) voorgesteld, die in praktijk in bepaalde gevallen (bv. door beperking van middelen) misschien niet altijd of allemaal realiseerbaar zullen zijn. Wel reiken deze laatste aan de particulier een instrument aan om het leven van zijn huisdier te optimaliseren.

De Brusselse katten zullen niet alleen baat hebben bij de concretisering van hun behoeften voor de particulier, ook voor inspecteurs die het welzijn van katten moeten evalueren, kunnen deze normen een goede houvast bieden. Het inschatten van een welzijnsstatus is moeilijk wanneer dit gebaseerd moet worden op een momentopname, is afhankelijk van de kennis en ervaring van de inspecteur, en is bovendien altijd subjectief gezien de open normen in de huidige wetgeving. Het is daarom ook op vraag van de inspecteurs, die hun werk naar hun beste vermogen willen kunnen uitvoeren, dat er normen worden opgesteld die praktischer en objectiever te controleren zijn. Daarnaast kan ook het wel of niet nemen van maatregelen beter gerechtvaardigd worden. Adviseren en desgevallend sanctioneren bij een vastgesteld verminderd dierenwelzijn zou gefaciliteerd worden, wanneer concrete inbreuken op wetgeving benoemd kunnen worden.

Daarnaast zien inspectiediensten recent meer en meer dat asielkatten tijdelijk bij een (particulier) opvanggezin worden geplaatst. Dit concept wordt momenteel door 4 asielen in Brussel toegepast om de katten meer comfortabele leefomstandigheden te bieden, hen te socialiseren in een familiale omgeving, ziekteoverdracht tussen asielkatten te beperken en als oplossing voor de overbevolking in het asiel zelf. Het departement Dierenwelzijn van Leefmilieu Brussel heeft weet van het bestaan van 171 opvanggezinnen in het Brussels Gewest, waarin voor het jaar 2017 423 volwassen katten en 680 kittens werden opgevangen. Opvanggezinnen hebben echter geen wettelijk statuut als inrichting voor dieren, en zij moeten dus niet voldoen aan de voorwaarden voor huisvesting en verzorging zoals vastgelegd in het Koninklijk Besluit van 2007 houdende erkenningsvoorwaarden voor inrichtingen voor dieren en de voorwaarden inzake de verhandeling van dieren. Asielkatten zijn echter dikwijls katten met een complexe voorgeschiedenis of mogelijke traumatische ervaring in het verleden (achtergelaten of afgestaan om variërende redenen). Specifieke leefomstandigheden om tegemoet te komen aan hun behoeften zijn, door het ontbreken van een wettelijk kader, echter niet afdwingbaar en bovendien moeilijk te controleren. Enkele bijkomende normen voor het houden van katten in opvanggezinnen (tegenover deze bij particulieren) zijn, rekening houdend met sanitaire aspecten en de mogelijks stressgevoeligere doelgroep, echter aangewezen.

Naast de onderstaande normen wenst de Raad ook opnieuw het belang te onderstrepen van de bestaande wetgeving inzake sterilisatie, identificatie en verplichte registratie van katten. Meer specifiek herinnert de Raad dat men verplicht is om zijn kat (door een dierenarts) te laten identificeren en te registreren vóór de leeftijd van 12 weken en ook te laten steriliseren voor de leeftijd van 6 maanden.

2 Advies

De besprekingen van de werkgroep hebben geleid tot het opstellen van dit advies, dat gebaseerd is op de 4 principes en de onderliggende criteria (12 in totaal) van de Welfare Quality® beoordelingsprotocollen. Deze 4 principes omvatten goede voeding, goede huisvesting, gepast gedrag en goede gezondheid.

Het advies van de werkgroep werd aan de Raad voorgelegd en vervolgens besproken en - mits enkele (beperkte) wijzigingen en een minderheidsadvies (zie onder de adviestekst, pagina 22) - goedgekeurd tijdens de plenaire vergadering op 29/11/2018.

Het advies bestaat uit een aantal minimumnormen voor het houden van katten en daarnaast bijkomende aanbevelingen. De minimumnormen moeten worden geïnterpreteerd als minimumeisen voor het houden van katten, waarvan enkel in positieve richting mag afgeweken worden. Deze minimumeisen zijn van toepassing bij zowel privé-eigenaars als opvanggezinnen. Voor deze laatste werden, omwille van hun particulariteit, nog enkele specifieke eisen toegevoegd.

De bijkomende aanbevelingen beschrijven de ideale omstandigheden (volgens recent wetenschappelijk onderzoek) om een goed welzijn van de huiskat te bekomen. De normen voor fokkers en andere meer professionele omstandigheden waarin katten worden gehouden, worden gedekt door het Koninklijk Besluit van 27 april 2007 en zullen bij een revisie hiervan eventueel nader bepaald worden.

Met betrekking tot het formuleren van de adviezen over etensbakken, drinkbakken en kattenbakken in huishoudens met meerdere katten werd verondersteld dat een gemiddelde particuliere eigenaar minder vertrouwd is met het herkennen van sociale groepen bij katten.

2.1.... Goede voeding (gepaste voeding en afwezigheid van dorst)

2.1.1.....Algemeen

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Het voedsel wordt vrij verstrekt, waarbij rekening wordt gehouden met de fysiologische en gedragsmatige behoeften van de kat. Een gedeelte van de voeding wordt verstopt of aangeboden onder spelvorm, om de kat mentale uitdaging te bieden. Het aantal eetplaatsen is gelijk aan het aantal katten +1.	Verschillende eetplaatsen bevinden zich op verschillende locaties (ook op verschillende hoogten).	Een kat zal van nature uit verkiezen om verspreid over de gehele dag kleine hoeveelheden te eten. Voldoende beschikbaarheid van voedsel en keuzevrijheid m.b.t. de manier waarop voedsel wordt aangeboden, is belangrijk voor stresspreventie. Enkel in maaltijden voederen kan blaasproblemen opwekken door de basische postprandiale pH en minder drinken (drankopname staat in relatie tot de portie van de maaltijd). Anderzijds kan het vrij ter beschikking hebben van voedsel voor sommige katten een risico op overgewicht of obesitas stellen. De meeste katten verkiezen te werken voor hun eten (jagen normaliter gedurende 6 uur per dag), onafhankelijk van de mogelijkheid om naar buiten te gaan.

		De kost voor verrijkmateriaal kan laag gehouden worden (vb. wc-rol).
De voeding is aangepast aan de fysiologische behoeften en is diersoortspecifiek.	Er wordt rekening gehouden met speciale behoeften of intoleranties (zoals lactose-intolerantie).	Katten zijn obligate carnivoren. De voeding voor de kat mag niet vegetarisch van aard zijn en moet specifiek bedoeld zijn voor katten. Een uitgebalanceerde voeding is nodig voor een goede gezondheid.
De kat moet de kans krijgen om te eten zonder directe aanwezigheid (visueel) van andere katten		Waar er meerdere katten samenleven, moet men mogelijke spanningen over eten vermijden. Ze moeten kunnen eten zonder elkaar te zien.
Water staat onbeperkt beschikbaar. Het aantal drinkbakken is gelijk aan het aantal katten +1 .	Water wordt voorzien, onbeperkt, op verschillende locaties waar de kat passeert, gelegen op verschillende niveaus, maar steeds op 1,5 m (in de drie dimensies) van de kattenbak of etensbak. De kat krijgt de keuzevrijheid voor stilstaand of lopend water.	
Eetplaatsen, drinkbakken en kattenbakken zijn gescheiden door minstens 1,5 m of door een visuele barrière, in de drie dimensies.		Het is de bedoeling om kattenbakken, eetplaatsen en drinkbakken zoveel mogelijk te verspreiden over de beschikbare ruimte. Katten verkiezen van nature uit om niet op dezelfde plaats te drinken als waar ze eten.
	De eet- en drinkbakken zijn voldoende groot, zonder hoge randen en niet van het dubbelbak type. Met betrekking tot het materiaal van etensbakjes, wordt aangeraden om voldoende keuzemogelijkheid te voorzien (plastiek, porselein, glas...).	Een voldoende grote oppervlakte van de drinkbak wordt aangeraden omwille van de gevoeligheid van de snorharen. Omdat katten individuele voorkeuren hebben, is het aan te raden hen te laten experimenteren met verschillende materialen.

Het materiaal dat de kat ter beschikking heeft, wordt goed en regelmatig gereinigd. Minstens dagelijks voor natvoerbakken en maandelijks voor droogvoerbakken. Het water dat de kat ter beschikking heeft, is schoon.	Dagelijks visuele controle van de etensbakken met droogvoer. Etensbakken met droogvoer volledig laten uiteten en wekelijks reinigen. De kat dagelijks voorzien van schoon water.	
Een Body Condition Score (op een schaal van 1 tot 9, zie bijlage 2) van 1,2 of 3 is een onaanvaardbare score, tenzij een medische of gedragsmatige verantwoording bestaat. Wat de bovengrens betreft, zijn de scores 8 en 9 onaanvaardbaar.		

2.1.2.....Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren of dieren met een medische aandoening

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
De bereikbaarheid van de voeding moet aangepast zijn aan de mogelijkheden (fysieke conditie en ontwikkelingsgraad) van de kat.		Hoogtes kunnen voor jonge (nog onvoldoende mobiele) dieren en oudere dieren (door pijn bij het springen) een probleem vormen.
De samenstelling van het voeder moet aangepast worden aan de fysiologische behoeften naargelang de leeftijd en/of de dieetvereisten omwille van een medisch probleem.		De overgang van het soort voeder (bijvoorbeeld van volwassen naar senior) gebeurt bij voorkeur op advies van de dierenarts.
Katten die minder mobiel zijn en toegang hebben tot meerdere verdiepingen in huis, moeten een drinkbak en een eetplaats hebben op iedere verdieping.		Artrose wordt ondergediagnosticeerd omdat katten minder makkelijk tekenen van pijn tonen. Er wordt dus best proactief gehandeld.

2.3.... Goede huisvesting (rustcomfort, thermaal comfort en vrije beweging)

2.3.1Buitenomgeving (indien van toepassing)

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
	Kat kan zelf kiezen wanneer deze binnen en buiten gaat. Er wordt voor gezorgd dat er geen vreemde katten binnen kunnen komen. De uitgang van het kattenluik is beschut (muurtje ernaast of planten errond) zodat de kat bij het buitenkomen niet direct in het zicht van eventuele buurkatten komt.	Mogelijkheden zijn o.a. kattenluik met microchip of een afgesloten tuin.
	In druk bevolkte gebieden en in gebieden met een hoog risico voor kwetsbare fauna wordt aanbevolen om katten enkel toegang te verlenen tot een buitenbeloop waaruit ontsnappen onmogelijk is.	In deze gevallen wordt aanbevolen om het buitenbeloop (de tuin) volledig te omheinen (ook in de hoogte).
De buitenomgeving heeft minimaal 1 structuur, om op te zitten en in te schuilen, die bescherming biedt tegen weerselementen en tegen voor de kat bedreigende prikkels.	De buitenomgeving is geen open vlakte, maar heeft structuren (bomen, struiken, potplanten en/of meubilair) waartussen de kat zich kan bewegen en/of kan zien zonder gezien te worden. Bij voorkeur is er ook toegang tot zonnige rustplaatsen. Er is voldoende schuilmogelijkheid tegen de weerselementen of tegen voor de kat bedreigende prikkels. De beschuttingsstructuur is goed reinigbaar, vooral binnenin, en is voorzien van zacht materiaal. De schuilplaats is liefst in de hoogte en makkelijk toegankelijk.	
	Geluid: tijdens vuurwerk worden katten binnen gehouden.	

2.3.2.....Binnen-omgeving

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Gegeven de huidige milieuwetgeving in het Brussels hoofdstedelijk gewest, is het maximum aantal katten dat mag gehouden worden 5, tenzij de bevoegde instantie (gemeente of Leefmilieu Brussel) een toelating heeft gegeven.		Indien men in het Brussels hoofdstedelijk gewest meer dan 5 kleine dieren (zoals honden, katten, ...) of 1 of meerdere grote dieren (zoals paardachtigen, koeien, lama's, varkens, ...) houdt, moet men een toelating of milieuvergunning aanvragen bij de gemeente of Leefmilieu Brussel.
Voor het houden van 1 kat heeft men minimaal 25m ² beschikbare oppervlakte, waarin ook de oppervlakte van de verplichte structuren in de hoogte, specifiek bestemd voor de kat, meegerekend kan worden. Vanaf 2 katten heeft men minimaal 50 m ² beschikbaar en per kat heeft men 1 kamer ter beschikking +1 extra kamer.	Aantal beschikbare kamers voor een kat is steeds gelijk aan het aantal katten +1, dus één kat heeft minimaal vrije toegang tot 2 kamers. Indien nodig kan men de katten volledig scheiden, bijvoorbeeld als tijdelijke maatregel. Er zijn doorgangen in de hoogte, ook van de ene kamer naar de andere.	In geval van een woning met een open plan kan een kamer ook gevormd worden door visuele barrières (vb. een tussenmuur, kast of kamerscherm, ..).
Elke kat heeft minimum 1 schuil- en rustplaats +1. Voor elke kat is er minimaal 1 rustplaats met zachte ondergrond, minimaal 1 rustplaats waar ze op de zij kan neerliggen (stress-loze rusthouding), en minimaal 1 schuil- of rustplaats in de hoogte.	De binnen-omgeving bevat verschillende schuilplaatsen en uitkijkposten (hoog, laag, beschermt, open) en ideaal gezien van elke soort een aantal gelijk aan het aantal katten +1.	
Schuil- en rustplaatsen moeten schoon en droog zijn.		
Binnenshuis heeft de kat de mogelijkheid te kiezen voor warmere of koudere plaatsen. Vb.: rusten bij een verwarmingselement en rusten op een koude vloer.	Een warme rustplaats is minimaal 18°C.	De comforttemperatuur van een kat in rust is hoger dan die van de mens. De rustplaats van de kat moet daarom nooit kouder zijn dan een aangename kamertemperatuur voor de mens.

Katten worden niet in kooien (bench) opgesloten, tenzij op advies van een dierenarts (waarvan een attest voorgelegd moet kunnen worden door de verantwoordelijke) of tenzij voor transport. Het opsluiten van katten in kooien mag niet gebruikt worden om de schuwheid t.o.v. mensen te doen verminderen.		
Transportmanden of -kooien geven de kat de mogelijkheid om recht te staan, zich te draaien en comfortabel te liggen. Ze zijn veilig, goed geventileerd en maken ontsnappen onmogelijk.	Het is aan te bevelen om in transportmanden of –kooien een doek te voorzien waaronder de kat zich kan verschuilen indien ze dat zou wensen. Bij voorkeur kan de transportmand vooraan en bovenaan open. Gewenning/training aan de transportkooi is gewenst.	
Natuurlijk licht via minstens 1 raam en natuurlijk dag/nacht ritme worden voorzien. Op donkere dagen moet bijverlichting mogelijk zijn.	De woning heeft zowel kunstlicht als natuurlijk licht.	
Goede ventilatie en luchtcirculatie moet aanwezig zijn in ruimtes waar katten worden gehouden. Katten mogen niet langdurig worden blootgesteld aan waarden hoger dan 10 ppm voor ammoniak en 3000 ppm voor CO2. Indien er gerookt wordt in ruimten waar er katten leven, dient er geventileerd te worden tijdens of vlak na het roken.		De ppm waarden voor CO2 en ammoniak zijn gebaseerd op de Zweedse wetgeving. Roken in de nabijheid van katten is af te raden omdat dit nadelig is voor hun gezondheid.
De relatieve vochtigheid ligt tussen 30% en 70%.		

Katten hebben voldoende bewegingsvrijheid om te kunnen springen, klimmen, vrij stappen, rennen, comfortabel te liggen en te slapen. Halsbanden zijn van het type dat kan losspringen of elastisch is. Katten worden niet aangebonden, met uitzondering van wandelen aan een harnas. Elektrische halsbanden en omheiningen met schrikdraad zijn verboden.		Een harnas kan gebruikt worden indien dit op een deskundige manier (vroeg) werd aangeleerd.
Wanneer een woning kantelramen heeft, mag er geen risico bestaan dat de kat klem komt te zitten in de V-vorm.		Sommige ramen zijn zo gepositioneerd dat het risico onbestaande is. Voor andere ramen zijn beschermingsmiddelen die in het raam kunnen gezet worden om dit te voorkomen, zijn commercieel beschikbaar.
	Bij intense zonnestraling is het aan te raden om katten te beschermen tegen schadelijke Uv-stralen (bijvoorbeeld achter grote ramen) om huidproblemen te voorkomen.	
Het reinigen van de leefomgeving en de materialen waarmee katten in aanraking komen, gebeurt met producten die de kat niet blootstellen aan voor het dier giftige stoffen en die geen schadelijke residu's achter laten (eventueel zelfs na spoelen).	Schoonmaken gebeurt best met geurneutrale producten en in het hartgebied van de kat worden de zogenaamde "wrijfplekjes" (waar de kat geurmarkering aanbrengt, als afbakening van zijn/haar territorium) beperkt in schoonmaak. Luchtverfrissers worden vermeden.	Bij het schoonmaken moet men bijvoorbeeld opletten met gebruik van Dettol. Dit ontsmettingsmiddel bevat fenolen, die giftig zijn voor katten. Bovendien hebben katten soms een afkeer van de geur, waardoor ze de materialen die hiermee gereinigd zijn (bijvoorbeeld kattenbakken) mogelijks niet meer willen gebruiken. Als reinigingsproduct gebruikt men beter HAC of bleekwater.

Het aantal kattenbakken is gelijk aan het aantal katten +1. Dit geldt ook wanneer de kat buiten kan. De kattenbakken worden verspreid en staan op een rustige plaats. De kattenbak wordt dagelijks uitgeschept. De kat moet vrije toegang hebben tot een propere kattenbak.	Het gebruik van een open of gesloten bak is afhankelijk van de voorkeur van de kat. Bij een gesloten kattenbak wordt de deur verwijderd. Het type kattenbakvulling is volgens de voorkeur van de kat. Het soort kattenbakvulling wordt niet abrupt volledig veranderd. Men gebruikt geen kattenbakzakken of geurpoeders. De kattenbak wordt vervangen indien deze niet meer goed te reinigen valt.	Omwille van stresspreventie (bv. conflict vermijden met andere katten), heeft iedere kat steeds directe toegang tot een kattenbak nodig, zelfs als de kat buiten kan.
De grootte van de kattenbak moet minimaal 1,5 maal de lichaamslengte zijn, zonder staart, van de grootste kat aanwezig in het huishouden. De afstand tussen verschillende kattenbakken is minimum 1,5 m en er is een visuele scheiding tussen de bakken. De substraatdikte in de kattenbak is minimum 2,5 cm.	De substraatdikte in de kattenbak is ongeveer 7 cm.	
Indien er meer dan 1 kat is en ze hebben toegang tot meerdere verdiepingen in de woning, is er minstens 1 kattenbak per verdieping.		
Wanneer de eigenaar meerdere dagen niet aanwezig is (vb. op reis gaat, gehospitaliseerd wordt, ...) zorgt hij voor verzorging van de kat.		Op een aantal uitzonderingen na (bv. na gewenning als kitten) hebben katten moeite met het veranderen van omgeving. Vooral bij afwezigheid van de eigenaar moet hiermee rekening gehouden worden.

2.3.3.....Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren of dieren met een medische aandoening

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Schuil- en rustplaatsen in de hoogte (zowel binnen als buiten) zijn bereikbaar voor jonge en senior katten		
Kittens jonger dan 4 weken en zonder moeder hebben extra verwarming nodig: 0-1 week: 30-32°C 2-3 weken: 27-30°C 3-4 weken: 24-26°C		
De kattenbak moet toegankelijk zijn voor senior dieren en kittens.		
Katten die minder mobiel zijn en toegang hebben tot meerdere verdiepen, moeten een kattenbak hebben op ieder verdiep.	Katten met een vastgestelde of vermoede relevante medische aandoening moeten toegang hebben tot een kattenbak op ieder verdiep.	Arthrose wordt ondergediagnosticeerd omdat katten minder makkelijk tekenen van pijn tonen. Er wordt dus best proactief gehandeld.

2.4.... Goede gezondheid (afwezigheid van verwondingen, afwezigheid van ziekte, afwezigheid van pijn)

2.4.1.....Algemeen

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Elke kat wordt jaarlijks onderzocht door een dierenarts.		Een grondig preventief veterinair onderzoek laat toe om problemen vroegtijdig te detecteren.
Curatieve bezoeken aan de dierenarts zoals nodig, in geval van significante verwondingen/ ziektesymptomen/gedragsveranderingen.	De eigenaar is op de hoogte van EHBO bij de kat.	

Regelmatig preventief ontwormen. Gebruiken van een bestrijdingsmethode voor ecto- en endoparasieten volgens advies van een dierenarts.		
De eigenaar kan pijn en ziektesymptomen bij de kat herkennen.		
Vachtverzorging om klitten te voorkomen.	Langharige katten worden regelmatig gecontroleerd op klitten.	
	Knippen van nagels van een kat zoals nodig. Opletten bij katten die de volledige functionaliteit van hun nagels nodig hebben bij buitenbeloop.	
De kat moet in hygiënische omstandigheden kunnen leven.		De ruimte waarin de kat leeft, wordt regelmatig gereinigd met een geschikt reinigingsmiddel.
Katten mogen niet blootgesteld worden aan vermijdbare oorzaken van pijn, letsel of giftige stoffen of planten.		Hieronder valt ook bescherming tegen hittestress in de wagen.
Er gebeurt een dagelijks toezicht op het welzijn van de kat, eventuele ziektesymptomen en verwondingen.		

2.4.2.....Bijkomende aandachtspunten voor jonge/oude dieren

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Met een kitten moet men uiterlijk op 12 weken een dierenarts consulteren.		
De frequentie van veterinaire bezoeken voor senior katten (ouder dan 7 jaar) moet worden afgestemd op hun conditie, maar is minstens jaarlijks (zoals voor andere katten).	Voor katten ouder dan 7 jaar (= seniorkatten) wordt 6-maandelijkse controle bij een dierenarts aanbevolen.	

2.5.... Gepast gedrag (expressie van sociaal gedrag, expressie van andere gedragingen, goede mens-dier relatie, positieve emotionele toestand)

2.5.1Sociaal gedrag naar andere katten

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Een kitten wordt vanaf jonge leeftijd gesocialiseerd met andere katten. Deze socialisatie gebeurt op een voor het kitten aangename manier (zonder vreesreacties van het kitten of met de mogelijkheid om weg te gaan, dus met controle over de onaangename stimulus).		Het is niet verplicht om katten samen met andere katten te houden, maar een goede socialisatie is een noodzakelijke voorwaarde voor de kans op harmonieus samenleven met soortgenoten. Men moet vermijden dat "sensitisatie" (overgevoeligheid door over-stimulatie) of "learned helplessness" (apathie door herhaaldelijke blootstelling aan niet-controleerbare prikkels) ontstaat, door stimuli te presenteren op zo'n manier (qua aantal, intensiteit en controleerbaarheid) dat dit het kitten niet stresseert.
Kittens worden niet permanent gescheiden van de moeder vóór de leeftijd van 13 weken. Bij gezondheids- of gedragsproblemen (vb. agressie vanuit de moeder), kan dit alsnog vroeger zijn, mits advies van de dierenarts.	Kittens worden niet permanent gescheiden van de moeder vóór de leeftijd van 14 weken.	Omwille van socialisatie gebeurt het scheiden van de moeder beter niet te vroeg.
Introductie van een nieuwe kat in een huishouden waar al een kat aanwezig is, dient steeds geleidelijk te gebeuren met zowel aandacht voor het welzijn van de nieuwe kat als van de reeds aanwezige kat.		De katten worden hierbij eerst in afzonderlijke delen van het huis gehouden.
Een kat heeft zelf de keuze om interactie te vertonen met andere katten of niet. Er moeten dus mogelijkheden zijn om andere katten te ontwijken in huis of daarbuiten.		Geen katten samen zetten zonder een indeling van, en/of structuren in, de omgeving die het mogelijk maken dat katten elkaar ontwijken.

	Indien een eigenaar meerdere katten houdt, dan is hij in staat te zien welke katten een sociale groep vormen en welke niet. Dit betreft katten die elkaar begroeten met een hoge staart met gekrulde tip, elkaar kopjes geven, fysiek tegen elkaar aan slapen, elkaar wassen en simultaan uit dezelfde bak eten.	De meeste kans op een sociale groep is bij katten die tezamen zijn opgegroeid of waarbij een goed introductieproces is gebeurd.
In geval van spanningen tussen de katten, past de eigenaar de omgeving aan om dit te verbeteren.	De eigenaar is in staat spanningen tussen katten te herkennen en hij is in staat en bereid om gepaste maatregelen te treffen. De eigenaar is in staat de lichaamstaal van een kat die stress ervaart te herkennen.	Spanningen kunnen zich uiten door staren, in elkaars weg zitten (doorgang blokkeren), blazen, vechten. Men ziet dat de kat meer ontspannen is wanneer de andere kat niet aanwezig is.
Binnenhuiskatten moeten voldoende sociaal contact hebben, zij het via samenleven met een ander kat, een andere diersoort of interactie met de mens.		

2.5.2.....Sociaal gedrag naar andere, niet-menselijke diersoorten

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Indien een andere diersoort aanwezig is in het huishouden, heeft de kat zelf de keuze om interactie te vertonen met die diersoort of niet. Er moeten dus mogelijkheden zijn om deze andere dieren te ontwijken in huis of daarbuiten.	Katten die met andere diersoorten moeten samenleven, zijn er idealiter aan gesocialiseerd. Deze socialisatie gebeurt op een manier die voor het kitten aangenaam is (= zonder dat het kitten vreesreacties vertoont of door ervoor te zorgen dat het de mogelijkheid heeft om weg te gaan, m.a.w. controle over de onaangename stimulus heeft).	

Introductie van een nieuwe kat in een huishouden waar al een ander dier aanwezig is, dient steeds geleidelijk te gebeuren (dieren worden eerst in afzonderlijke delen in huis gehouden), met aandacht voor het welzijn van de nieuwe kat als van het reeds aanwezige dier. Er mogen maximaal 3 introducties per jaar gebeuren.	Er mag idealiter maximaal 1 nieuwe introductie per jaar gebeuren.	De beperking van het aantal introducties dient als maatregel om frequente introducties bij “hoarders” (mensen met een psychologische aandoening die zich uit in het “verzamelen” van excessieve aantallen dieren) tegen te gaan.
In geval van stress bij een kat of spanningen tussen de kat en een andere diersoort, past de eigenaar de omgeving aan om dit te verbeteren.	De eigenaar is in staat stress bij katten of spanningen tussen katten en andere diersoorten te herkennen en hij/zij is in staat en bereid gepaste maatregelen te treffen.	

2.5.3.....Sociaal gedrag naar mensen / goede mens-dier relatie

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Een kitten wordt gesocialiseerd met de mens. Deze socialisatie gebeurt op een manier die voor het kitten aangenaam is (= zonder dat het kitten vreesreacties vertoont of door ervoor te zorgen dat het, wanneer het deze vertoont, de mogelijkheid heeft om weg te gaan m.a.w. controle over de onaangename stimulus heeft). Socialisatie gebeurt vanaf de leeftijd van 2-3 weken.		
Bij het afleren van gedrag wordt de nadruk gelegd op het aanleren van een ander/alternatief gedrag. Het leren gebeurt niet door het toedienen van onaangename prikkels bij de kat.		Straffen (zeker fysiek) kan leiden tot de ontwikkeling van angst, die gedragsproblemen verder kan verergeren.

Het plezier van de mens om een kat te houden is ondergeschikt aan het plezier van de kat om gehouden te worden door de mens. Bijvoorbeeld, indien een kat de interactie niet leuk vindt, dient de eigenaar de kat met rust te laten.		
Een kat heeft zelf de keuze om interactie te vertonen met mensen of niet. Er moeten mogelijkheden zijn om mensen te ontwijken in huis of daarbuiten. Men wacht tot de kat naar zich toekomt en jaagt de kat niet na. Bijzondere waakzaamheid is geboden met kinderen.		
Een eigenaar is in staat de lichaamstaal van een kat correct te lezen.		
Bij de introductie van een nieuwe kat dient deze de mogelijkheid te hebben zich te verstoppen en op zijn eigen tempo te wennen.	Introductie van een nieuwe kat in een huishouden gebeurt zeer geleidelijk. Een nieuwe kat wordt eerst in 1 kamer gehouden met alle nodige voorzieningen.	
	Voorzie dagelijks meerdere korte spelsessies met de kat. Hou rekening met de individuele voorkeur voor het type van spel.	Een aandachtspunt betreft schuwere katten: deze mogen niet verplicht worden tot interactie met de mens. Indien men bij het spel gebruik maakt van een laserlicht, moet het gebruik beperkt worden in de tijd en moet een fysieke beloning toegevoegd worden om frustratie (door het niet fysiek "in handen krijgen van een prooi") te vermijden.

2.5.4.....Expressie van ander gedrag

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
Een kitten wordt vooral tijdens de gevoelige periode (3 tot 7 weken) gewend aan prikkels uit de niet-levende omgeving. Dit leren over de omgeving gebeurt op een manier die voor het kitten aangenaam is (= zonder dat het kitten vreesreacties vertoont of door ervoor te zorgen dat het, wanneer het deze vertoont, de mogelijkheid heeft om weg te gaan m.a.w. controle over de onaangename stimulus te hebben).		
De eigenaar houdt rekening met de natuur van de kat als jager en voorziet voldoende activiteiten die volgend gedrag stimuleren; sluipen, springen, bespringen, vangen, bijten, klimmen en lopen.	Het is af te raden de kat aan te leren om met handen of voeten te spelen (wel met speeltjes op afstand van het lichaam).	De kans bestaat dat de kat de handen en voeten dan als speelgoed beschouwt, wat voor de eigenaar ongewenst gedrag is.
Katten moeten binnenshuis de mogelijkheid hebben om te krabben. Het aantal krabplaatsen moet gelijk zijn aan het aantal katten + 1. De kat moet tijdens het krabben de mogelijkheid hebben om zich volledig uit te rekken. De locatie van de krabplaats is in de buurt van de rustplaatsen, waar katten de buitenwereld kunnen waarnemen (vb. ramen), waar veel passage is en aan in- of uitgangen van een kamer.	Verscheidene mogelijkheden tot krabben worden voorzien met variatie in structuur en oriëntatie in de ruimte (horizontaal, verticaal, schuin).	De locatie van de krabplaats is belangrijk om schade aan meubels en deurstijlen te vermijden. Katten krabben vooral in volgende situaties: wanneer ze zich uitrekken na het slapen, om inwendige spanning te verminderen of om hun leefgebied te markeren.

Katten moeten binnenshuis de mogelijkheid hebben om naar beweging buiten te kijken. (de eigenaar dient wel op te letten voor eventuele stress door het zien van buurkatten). Daarnaast moet een binnenhuis kat op een veilige manier buitenlucht kunnen opsnuiven (vb. via vliegenraam).		Een raam, dus een dakkoepel voldoet wel aan de lichtbehoefte, maar is dan niet steeds een omgevingsverrijking.
Indien de kat sproeit, onzindelijk is, automutileert, een verlies of toename van gewicht vertoont, minder actief of agressief wordt, moet een dierenarts geraadpleegd worden.		

2.5.5.....Positieve emotionele toestand

Minimumnorm	Bijkomende aanbevelingen	Toelichting
De eigenaar faciliteert blootstelling aan /interactie met zaken die het individuele dier bijzonder aangenaam vindt. Indien het om andere levende dieren gaat, dient hun welzijn ook gerespecteerd te worden.		

2.6.... Aanvullingen voor opvanggezinnen

Een opvanggezin moet steeds verbonden zijn aan een erkend asiel.

Bovenstaande minimumnormen en aanbevolen normen zijn ook van toepassing op katten bij opvanggezinnen, met uitzondering van:

De minimumoppervlakte per kat: mag beperkt worden tot 12 m² per kat (of een katin met kittens tot 13 weken), mits dit een tijdelijke situatie is (< 1 maand). In geval de kat langer dan 1 maand gehouden wordt, moet meer ruimte worden voorzien, conform de minimumnormen.

Voor opvanggezinnen gelden volgende bijkomende normen:

- Naast de basisinfrastructuur vereist om te voldoen aan de minimumnormen voor particulieren, dient een opvanggezin standaard in het bezit te zijn van:
 - één kamer die voorzien wordt als quarantaineruimte, waar geen andere katten verblijven. Deze kamer is een kamer die niet courant door mensen wordt gebruikt (bv. geen badkamer). De minimumoppervlakte is eveneens 12 m².
 - minstens 1 transportkooi. Deze is veilig, goed geventileerd en maakt ontsnappen onmogelijk. Hij geeft de kat de mogelijkheid om recht te staan, zich te draaien en comfortabel te liggen. De transportkooi kan vooraan en bovenaan open.
 - een veilige supplementaire warmtebron wanneer kittens worden opgevangen.
- Maximum 7 dagen na aankomst wordt een kat onderzocht door de dierenarts.
- Na aankomst in het opvanggezin wordt de nieuwe kat minstens 10 dagen in de quarantainekamer gehouden. Iedere andere reden en/of vorm van quarantaine wordt geattesteerd door een dierenarts.
- Katten die in een opvanggezin verblijven hebben enkel toegang tot een buitenruimte wanneer daaruit ontsnappen en contact met ongevaccineerde buitenkatten niet mogelijk is.
- De vloer van de ruimtes waarin katten worden opgevangen, moet bestaan uit een waterondoorringbaar materiaal, of behandeld zijn om opnemen van water en geuren te verhinderen.
- Alle materialen waarmee een opgevangen kat in contact is geweest worden grondig gereinigd en gedesinfecteerd alvorens deze in contact komen met een volgende opvangkat.

3 Literatuurlijst

1. Barry, K. J & Crowell-Davis, S. L. (1999). Gender differences in the social behavior of the neutered indoor-only domestic cat. *Applied Animal Behaviour Science*, 64(3), 193-211.
2. Beaver, B. V. (2003). Feline Elimination Behavior *Feline Behavior: A Guide for Veterinarians* (Vol. 2nd, pp. 247-273). St. Louis, Missouri: Saunders.
3. Bradshaw, J. W. S., Casey, R. A & Brown, S. L. (2012). *The Behaviour of the Domestic Cat* (2 ed.): CABI.
4. Case, L. P. (2003). *The cat: its behavior, nutrition, & health*: Iowa State Press.
5. Code of Practice for the Private Keeping of Cats (Agriculture Victoria, Australië) : <http://agriculture.vic.gov.au/pets/cats/legal-requirements-for-cat-owners/code-of-practice-for-the-private-keeping-of-cats> geconsulteerd op 21/07/2018
6. Welfare Quality® Project: Europees wetenschappelijk onderzoeksproject dat standaardprotocollen ontwikkelde om het welzijn van dieren te beoordelen. Projectwebsite: <http://www1.clermont.inra.fr/wq/index.php?id=home&prod>
7. Fraser, A. F. (2012). *Feline behaviour and welfare*: CABI.
8. Heath, S. (2010). Multi-cat households-a behavioral challenge. *Veterinary Focus*, 20(1), 13-17.
9. Heath, S. E. (2007). Behaviour Problems and Welfare. In I. Rochlitz (Ed.), *The Welfare of Cats* (Vol. 1, pp. 91-118). Dordrecht: Springer.
10. Horwitz, D., & Mills, D. (2009). *BSAVA manual of canine and feline behavioural medicine*.
11. Horwitz, D. F., & Neilson, J. C. (2007). *Blackwell's Five-Minute Veterinary Consult Clinical Companion: Canine & Feline Behavior* (Vol. 1st). Ames, Iowa: Blackwell Publishing.
12. Iki, T., Ahrens, F., Pasche, K. H., Bartels, A., & Erhard, M. H. (2011). Relationships between scores of the feline temperament profile and behavioural and adrenocortical responses to a mild stressor in cats. *Applied Animal Behaviour Science*, 132(1), 71-80.

13. Kessler, M. R. & Turner, D. C. (1999). Effects of density and cage size on stress in domestic cats (*Felis silvestris catus*) housed in animal shelters and boarding catteries. *Animal Welfare*, 8(3), 259-267.
14. Kry, K., & Casey, R. (2007). The effect of hiding enrichment on stress levels and behaviour of domestic cats (*Felis silvestris catus*) in a shelter setting and the implications for adoption potential. *Animal Welfare*, 16(3), 375-383.
15. Lansstyrelssen. Animal Welfare Regulations Cat. Internetreferentie:
<http://www.jordbruksverket.se/download/18.26424bf71212ecc74b080001024/1370040518362/2008-005.pdf> geconsulteerd op 21/07/2018
16. Little, S. (2011). *The Cat: Clinical Medicine and Management*: Elsevier Health Sciences.
17. Martin, B.J. (1998). *The laboratory cat*. CRC Press, Boston, pp. 13
18. Mertens, C. & Schar, R. (1988). Practical aspects of research on cats. *Domestic cat: the biology of its behavior*/edited by Dennis C. Turner and Patrick Bateson.
19. Rodan, I. & Heath, S. (2016). *Feline Behavioral Health and Welfare*. Elsevier, St. Louis (MO), pp. 460.
20. Rochlitz, I. (2005). A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*, 93, 97-109.
21. Rochlitz, I. (2007). Housing and welfare. In I. Rochlitz (Ed.), *The Welfare Of Cats* (Vol. 3, pp. 177-203): Springer Netherlands.
22. Schroll, S. (2002). Environmental enrichment for indoor cats as prevention and therapy-practical advice for quality of life. *Proceedings of the Companion Animal Behaviour Therapy Study Group*, April, 3, 43-45.
23. Turner, D. C., & Bateson, P. (2014). *The Domestic Cat: The Biology of its Behaviour*: Cambridge University Press.
24. Stella, J. L. & Croney, C. C. (2016). Environmental aspects of domestic cat care and management: implications for cat welfare. *The Scientific World Journal*, 2016.
25. The New Zealand Companion Animal Council inc. (2007). A summary of the Companion Cats Code of Welfare. <http://nzcac.org.nz/images/publications/catbrochure.pdf> geconsulteerd op 21/07/2018
26. [Turner, D. C. & Bateson, P. \(2014\). *The Domestic Cat: The Biology of its Behaviour*. Cambridge University Press.](#) geconsulteerd op 21/07/2018

Minderheidsadvies

De UPV³, de NGROD⁴ en de CRFOMV⁵ hebben zichzelf plicht opgelegd om dierenwelzijn te verdedigen (mits maatregelen genomen worden vanuit wetenschappelijk standpunt en los van ideologische invloeden), maar kunnen de minimale leeftijd van 13 weken voor de adoptie van kittens niet accepteren. Deze norm is onvoldoende gefundeerd en in tegenspraak met de huidige wetgeving inzake dierenverhandeling. De verenigingen van dierartsen zijn attent op en volgen de wetenschappelijke vooruitgang, maar weigeren een fokkerij-“gewoonte” die laattijdige adoptie (op 13 weken) van kittens bepleit. Zich baserend op actuele en bewezen kennis, qua ethologie, infectiestudies, psychologie en hechtingstheorie, raden ze aan om de minimale norm i.v.m. de adoptie van kittens op 8 weken te leggen, ter bevordering van een betere integratie in hun nieuwe familie, om zo het welzijn van deze kittens te waarborgen.

³ Union Professionnelle des Vétérinaires

⁴ Nederlandstalige Gewestelijk Raad van de Orde der Dierenartsen

⁵ Conseil Régional Francophone de l'Ordre des Médecins Vétérinaires

Bijlage 1: werkgroep “katten” **Brusselse Raad voor Dierenwelzijn**

1/ Deelnemers aan de werkgroep

Voorzitter:

Prof. Christel Moons (voorzitter van de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn, professor toegepaste ethologie en dierenwelzijn aan de UGent)

Leden van de werkgroep:

- Christine Halsberghe (praktiserend dierenarts)
- Els Peeters (onderzoeker en docent Odisee)
- Joeri Vanrusselt (Felis Belgica, lid Brusselse Raad voor Dierenwelzijn)
- Ann De Greef (GAIA, lid Brusselse Raad voor Dierenwelzijn)
- Cathy Turlouse (Small Animal Veterinary Association Belgium)
- Els De Vriese (dienst dierenwelzijn Provincie Limburg)
- Laurence De Meester (Small Animal Veterinary Association Belgium, vervangend lid van de Brusselse Raad voor dierenwelzijn)
- Anja Roevens (dierenarts, inspecteur, departement dierenwelzijn, Leefmilieu Brussel)

Secretaris: Beatrice De Smet (dierenarts (practicus), praktijkassistent UGent)

2/ Data van de vergaderingen

05/04/2018; 17/05/2018; 04/06/2018; 23/08/2018

Bijlage 2 : Body condition score

Het evalueren van de voedingstoestand van katten a.d.h.v. een “body condition score” (lichaamsscore) op een schaal van 1 (zeer mager) tot 9 (obees) - beschreven in de tabel hieronder – wordt aangeraden door de “World Small Animal Veterinary Association (WSAVA)”⁶ en werd gevalideerd door :

- Laflamme, D., 1997. Development and validation of a body condition score system for cats: a clinical tool. *Feline practice* 25, pp 13-18.
- Bjornvad, C. R., Nielsen, D. H., Armstrong, P. J., McEvoy, F., Hoelmkjaer, K. M., Jensen, K. S., Pedersen, G.F. & Kristensen, A. T. , 2011. Evaluation of a nine-point body condition scoring system in physically inactive pet cats. *American journal of veterinary research* 72(4), pp 433-437.
- Scott, K. C., Levy, J. K., Gorman, S. P., & Neidhart, S. M. N. , 2002. Body condition of feral cats and the effect of neutering. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 5(3), 203-213.
- Teng, K. T., McGreevy, P. D., Toribio, J. A. L., Raubenheimer, D., Kendall, K., & Dhand, N. K. (2018). Strong associations of 9-point body condition scoring with survival and lifespan in cats. *Journal of feline medicine and surgery*, 20(12), pp1110-1118.

Score (te mager)	1	Ribben zichtbaar bij kortharige katten. Geen lichaamsvet voelbaar. Achterlijf met duidelijke <u>vernaauwing</u> . Lendenwervels en heupbeenderen gemakkelijk voelbaar.	
Score (te mager)	2	Ribben zichtbaar bij kortharige katten. Lendenwervels duidelijk te onderscheiden, bedekt met minimale spiemassa. Achterlijf met duidelijke <u>vernaauwing</u> . Geen lichaamsvet voelbaar.	
Score (te mager)	3	Ribben gemakkelijk voelbaar met minimale vetbedekking. Lendenwervels duidelijk te onderscheiden. Duidelijke vernaauwing (taille) achter de ribben. Minimaal buikvet.	

⁶ https://www.wsava.org/WSAVA/media/Arpita-and-Emma-editorial/chart_cat_horiz-June-2017.pdf

Score (mager)	4	Ribben voelbaar met minimale vetbedekking. Waarneembare vernauwing (taille) achter de ribben. Geringe vernauwing van het achterlijf. Geen "kussen" van buikvet.	
Score (ideaal)	5	Goed geproportioneerd; Waarneembare vernauwing (taille) achter de ribben. Ribben voelbaar met een beetje vetbedekking. Minimaal "kussen" van buikvet.	
Score (dik)	6	Ribben voelbaar met licht overtollige vetbedekking. Taille en "kussen" van buikvet te onderscheiden, maar niet duidelijk. Geen vernauwing van het achterlijf.	
Score (te dik)	7	Ribben moeilijk voelbaar met matige vetbedekking. Taille slecht te onderscheiden. Duidelijke ronde buik. Matig "kussen" van buikvet.	
Score (te dik)	8	Ribben niet voelbaar onder overtollige vetbedekking; Taille afwezig; Duidelijk ronde buik met prominent "kussen" van buikvet; vetafzettingen aanwezig in de lendenstreek.	
Score (te dik)	9	Ribben niet voelbaar onder dikke vetlaag. Aanzienlijke vetafzettingen in de lendenstreek, kop en ledematen. Uitgezette buik zonder taille. Grote vetafzettingen aan het achterlijf.	